

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Investește în oameni !

FONDUL SOCIAL EUROPEAN

Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013

Axa prioritară nr.1 „Educația și formarea profesională în sprijinul creșterii economice și dezvoltării societății bazate pe cunoaștere”

Domeniul major de intervenție 1.5 “Programe doctorale și post-doctorale în sprijinul cercetării”

Titlul proiectului: **“Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”**

Beneficiar: **Academia Română**

Numărul de identificare al contractului: POSDRU/159/1.5/S/136077

Raport științific de cercetare doctorală

**Tutore îndrumător:
Prof. univ. dr. Nicolae MECU**

**Doctorand:
George MOTROC**

București, 2015

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI
CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE

OIPOSDRU

ACADEMIA ROMÂNĂ

Romanul politic postbelic de la „Mitrea Cocor” la „Cel mai iubit dintre pământeni”. O (re)lectură de ieri și de azi

Tutore îndrumător:

Prof. univ. dr. Nicolae MECU

**Doctorand:
George MOTROC**

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului “Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/159/1.5/S/136077.

București, 2015

CUPRINS

INTRODUCERE.....	3
1. CAPITOLUL 1: Cazul „Mitrea Cocor”.....	4
2. CAPITOLUL 2: Ideologizarea romanului românesc în perioada stalinismului dur. Un (anti)model - „Cronică de familie”.....	14
3. CAPITOLUL 3: Dialogul moromețian ca o formă de libertate.....	18
4. CAPITOLUL 4: Anii 70: Alt model de roman politic - „Fețele tăcerii” de Augustin Buzura.....	23
5. CAPITOLUL 5: Ultimul roman politic românesc esențial - „Cel mai iubit dintre pământeni”.....	30
6. CAPITOLUL 6: CONCLUZII	38
BIBLIOGRAFIE.....	39

REZUMAT

Întrebarea esențială care a reprezentat punctul de plecare pentru cercetarea mea doctorală a fost: CE REZISTĂ, ce se mai poate citi ASTĂZI din ceea ce au fost cândva marile romane românești ale anilor 50-60-70-80? La o asemenea întrebare tulburătoare și esențială nu numai pentru destinul unei literaturi, dar, într-un context mult mai larg, chiar pentru al unei națiuni, se pot da cel puțin câteva răspunsuri certe, sub forma unei liste minimale: „Moromeții” de Marin Preda, „Vânătoarea regală” de D. R. Popescu, „Fețele tăcerii” de Augustin Buzura și „Cel mai iubit dintre pământeni” de Marin Preda.

Întrebarea corelativă și care nu poate fi evitată: Ce NU mai rezistă sau Ce NU se mai poate citi astăzi, deloc sau parțial, din întreaga literatură scrisă și publicată în perioada regimului comunist? Și în acest caz, există câteva răspunsuri ferme și titluri care pot forma ceea ce s-ar putea numi și reprezenta „o listă a rușinii”, aceasta fiind deschisă de „Mitrea Cocor” și continuată apoi de o întreagă pleiadă de romane realist-socialiste.

În afara celor două categorii amintite, mai există însă și altfel de romane, mult mai greu de etichetat, care au și valoare literară, chiar dacă există și un substrat ideologic evident la data publicării, tot mai estompat astăzi. Astfel de titluri trebuie analizate nu numai din punct de vedere strict literar, dar puse și într-un anumit context al epocii, pornind de la o analiză a relației roman - ideologie, astfel încât, în final, să se poată defini, dar și înțelege ce a însemnat cu adevărat, care au fost avantajele, compromisurile și limitele acestui concept literar controversat denumit roman politic.

Tot acest drum al romanului românesc cu semnificații politice și de exprimare a valorilor esențiale pentru condiția umană care a început oficial în anul 1949, prin apariția lui „Mitrea Cocor”, se va încheia neoficial în anul 1980, prin apariția ultimului roman al lui Marin Preda- „Cel mai iubit dintre pământeni” și oficial în 1989, când a lăsat locul unui alt tip de a scrie și de raportare la istoria imediată și la adevăr, atunci de când totul poate fi spus, iar scriitorul trebuie să treacă nu proba curajului și a cenzurii. Nu-i mai puțin adevărat că această ultimă probă a cenzurii economice este sau cel puțin pare astăzi, paradoxal, infinit mai grea chiar și decât cenzura politică din timpul regimului communist, din cauza costurilor tot mai mare pe care le implică publicarea unui volum, dar și a unui tot mai mare dezinteres al publicului în general pentru literatură.

Privind înapoi, fără exagerări de tip moralist sau dând dovadă de un pesimism exagerat, se poate observa că principala concluzie în ceea ce privește destinul romanului românesc este următoarea: se poate spune, fără teamă de a greși, că, indiferent cât de mari sau de mici apar astăzi anumite compromisuri pe care scriitorii din perioada regimului comunist au fost obligați să

le facă în viața sau în cărțile lor, ei au un merit incontestabil care nu le va putea fi luat niciodată și pentru care merită respectul generațiilor viitoare, un lucru care nu are cum să nu te impresioneze: NU AU LĂSAT SĂ DISPARĂ ROMANUL ROMÂNESC.

Privind înainte, la fel- fără exagerări sau cu un pesimism exagerat, se poate observa că există atât certitudini, dar și speranțe în ceea ce privește destinul romanului românesc în special și al literaturii române în general, sintetizate astfel de istoricul literar și prof. univ. dr. Florin Mihăilescu: „Nu putem prevedea imaginea literaturii române de mâine, dar îndrăznim a fi siguri de un singur lucru, anume că ea nu va contrazice sensul întregii sale evoluții istorice și al întregii noastre creații spirituale, ci dimpotrivă le va confirma. În ce fel și în ce formă, e greu de spus, chiar imposibil. Dar firul continuității noastre creatoare nu se va rupe. Altfel, ar însemna să ne naștem din nou, ceea ce nu e cazul. Ne-am născut demult, iar azi, după îndelungata și dureroasa paranteză istorică din secolul trecut, ne străduim firește să renaștem. Literaturii îi revine în acest proces un rol specific, și chiar dacă nu și l-ar asuma, ea tot va fi o mărturie absolut convingătoare. Nu-i rămâne altceva de făcut decât să-și vadă de drum.”¹

¹ Florin Mihăilescu, *De la proletcultism la postmodernism*, Editura Pontica, Constanța, 2002, p. 321.